

Nr 743

Av herr **Hugosson m. fl.**, angående politiska opinionsundersökningar.

(Lika lydande med motion nr 634 i Första kammaren)

Under senare år har i den politiska informationsfloran opinionsmätningar av olika politiska partiers förankring i väljarkåren kommit att spela en alltmer betydande roll. Utförda med vetenskaplig metod och goda administrativa rutiner är säkert sådana undersökningar ytterligt värdefulla komplement till redan existerande kontakter mellan väljarkår och politiskt valda förtroendemän såväl på det kommunala planet som på riksplanet. I den mån emellertid undersökningarnas kvalitet inte är acceptabel eller publicerandet av undersökningsresultaten sker i former som är avsedda att i sig påverka valutgången, bör det vara ett allmänt demokratiskt renhetskrav att ersätta sådana undersökningar med goda undersökningar.

Som exempel kan nämnas förhållandena i fyrstadskretsen vid 1964 års val. Under pågående valrörelse publicerades ett undersökningsresultat som gjorde gällande att en mycket stor andel av ett visst partis väljarkår redan beslutat sig för att stödja en ny partibildning. Vi vet sedan länge att för flertalet väljare föreligger alltid en tendens att stödja sitt »gamla» parti oavsett om han eller hon under valrörelsen bestämt sig för att byta parti. Genom publiceringen av ett resultat som det ovan nämnda påverkades sannolikt valutgången. De väljare det här var fråga om befärade inte längre att deras röst var bortkastad på ett nytt parti utan möjligheter till parlamentariskt inflytande. Exemplet ovan antyder även möjligheten att genom undermåliga undersökningar — i ytterlighetsfall förfalskade undersökningar — påverka väljaropinionerna.

För att motverka att opinionsundersökningar förändras från att vara objektiva mätinstrument för väljaropinionens förändringar till att bli medel att påverka och ändra opinionerna, bör det vara ett samhälleligt intresse att undersökningarna sker med hög vetenskaplig precision. Vidare bör publiceringsreglerna utformas så att undersökningsresultaten kan följas kontinuerligt och inte bara tillkännages när de ger kommersiell avkastning. Undersökningarna bör vara offentliga i den meningen att alla parter som önskar få dem specialbearbetade skall kunna få det. Självfallet skall den vetenskapliga precisionen vara hög, metoderna väl genomarbetade och den använda administrativa apparaten av sådan klass att inte undersökningsresultaten kan påverkas av dåligt genomförande på fältet.

Med utgångspunkt från ovan angivna motiveringar är det således värdefullt att statistiska centralbyrån i årets statsverksproposition tillerkännes ett anslag om

200 000 kronor för metodstudier och utvecklingsarbete inom fältet för politiska opinionsundersökningar. För metodstudier och utvecklingsarbete torde formliga undersökningar på fältet behöva genomföras. Det synes därför angeläget att riksdagen i samband med beviljandet av dessa medel fattar beslut om att de politiska partierna får möjlighet att medverka i den undersökningsverksamhet som torde bli aktuell. Av denna anledning bör därför en kommitté sammansatt av experter från statistiska centralbyrån och parlamentariskt valda representanter från de i riksdagen representerade partierna tillsättas.

Denna kommitté skall tillse att undersökningar sker med tillfredsställande vetenskaplig metodik och precision, utforma publiceringsregler och i övrigt tillvarata samhällets intresse i samband med politiska opinionsundersökningar. Till denna kommitté bör löpande kunna knytas experter inom de vetenskapsgrenar som äger erfarenhet och kunnande vad beträffar urvalsmetoder, intervjumetodik samt statistisk och sociologisk metodik i övrigt.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen, därest det i statsverkspropositionen föreslagna anslaget till politiska opinionsundersökningar beviljas statistiska centralbyrån, måtte besluta att en kommitté med representanter för statistiska centralbyrån och de i riksdagen representerade politiska partierna tillsättes för att ansvara för ledningen av politiska opinionsundersökningar samt tillse att medverkan av vederbörlig vetenskaplig expertis garanteras i metodutvecklingsarbetet.

Stockholm den 28 januari 1969

Kurt Hugosson (s)

Arne Gadd (s)

S. G. W. Wahlund (cp)
